



NEMA PRIJATELJA OSIM PLANINA: PREVODIOČEVA RAZMIŠLJANJA

Na jednom izolovanom ostrvu usred jednog tihog okeana nalaze se zatočeni ljudi. Ti ljudi ne mogu iskusiti svet van tog ostrva. Ne mogu videti društvo koje neposredno okružuje zatvor niti ikako mogu saznati šta se dešava u drugim delovima sveta. Jedino mogu videti jedni druge i slušati priče koje kazuju jedni drugima. To je njihova stvarnost; izolovanost i zatočeništvo izazivaju duboko nezadovoljstvo, ali im je dato do znanja da moraju prihvatiti svoju tešku situaciju.

Do zatvora je nekako stigla vest da postoji neko drugo ostrvo na kome ljudski um može slobodno da uči i stvara. Zatvorenicima je dat nagoveštaj kako izgleda život na tom drugom ostrvu, ali oni niti mogu niti umeju da ga sasvim razumeju. Ljudi na drugom ostrvu imaju posebne mogućnosti: mogu da vide ono što zatvorenici ne mogu, mogu da stvaraju ono što zatvorenici ne mogu i sasvim sigurno znaju stvari koje zatvorenici ne mogu znati. Neki zatvorenici mrze ljude na drugom ostrvu. Neki ih prosto ne razumeju ili nastoje da im ne pridaju važnost. Neki su ravnodušni prema tom drugom društvu. Neki zatvorenici sažaljevaju te druge ljude jer su uvereni da im je vlastita situacija krenula na bolje i da će im to doneti više slobode.

Dva ostrva su sušte suprotnosti. Jedno ostrvo ubija maštu, kreativnost i znanje – zarobljava misao. Drugo ostrvo podstiče maštu, kreativnost i znanje – to je zemlja u kojoj je um slobodan.

Na prvom ostrvu nalazi se doseljeničko-kolonijalna država zvana Australija, a zatvorenici su doseljenici.

Na drugom ostrvu smešten je zatvor Manus i tu prebiva znanje zajedno s utamničanim izbeglicama.

* * *

Behruz: Hoćete li mi, molim Vas, reći koja je Vaša naučna oblast?... Ja se bavim političkim naukama. Sad radim na pitanju sistematske torture. Bilo bi sjajno kad bi se više istraživačkog rada obavilo na temu zatvora Manus... ali mislim da se svakodnevna stvarnost ovog mesta najbolje može razotkriti jezikom umetnosti i književnosti.

U poslednjih nekoliko dana ne nalazim se baš u najboljim okolnostima. Premestili su me i treba mi vremena da se naviknem na ovo novo okruženje. Ne mogu čak ni muziku da slušam. Ali pokušaću da Vam pošaljem neke članke koje sam ranije napisao. Imam jedan koji bih zaista želeo da pročitate. Nažalost, nekoliko medijskih organizacija nije htelo da ga objavi – rekli su mi da je previše akademski.

Ove nedelje sam morao da se preselim, prebacili su nas iz jednog zatvora u drugi. Zatvo-
renicima izuzetno teško pada kad ih prisilno premeste u drugi zatvor.

Novo okruženje /

Nova arhitektura /

Novi ljudi /

Ljudi koji očima ne mogu da vide novopridošle u svom zatvoru /

Beznađe kao da vas je konačno potuklo.

No, raduje me bar to što mi je nova soba blizu ograde koje gledaju na džunglu. A neko-
liko metara iza moje sobe nalazi se jedan mali cvetnjak s raznobojnim tropskim cvećem – ono
je protivteža nasilju zatvora.

Tokom ovih nekoliko dana imam običaj da belu plastičnu stolicu postavim u jednom
udaljenom uglu između cvetnjaka i zida sobe – sedim tu, pušim i posmatram život ptica s
one strane zatvora, u krošnjama visokih kokosovih stabala ili u letu.

Sviđa mi se ovo novo okruženje, ali veoma je teško bilo šta napisati u ovim okolnostima,
napisati nešto kvalitetno, napisati tako da zavredi poštovanje čitalaca.

A tu su i dva reditelja koji čekaju da im pošaljem seriju snimaka za dokumentarni film.
Ovih dana, u stvari, uopšte nisam u prilici da pišem. Više sam kao neki potukač koji je upravo
iznajmio sobu u nekom nepoznatom kraju nekog stranog grada.

* * *

U ovom eseju izabrani su i predstavljeni pojedini aspekti filozofskih ideja, argumenata
i zajedničkih tumačenja koja su razvili autor i prevodilac. U njemu se pruža uvid u formira-
nje teorijskog okvira i analitičke metodologije na kojima se zasniva knjiga. Nadograđuje se
na mnoge teme i pitanja iz prevodiočeve beleške s namerom da olakša čitanje i razume-
vanje knjige i, shodno tome, razumevanje australskog pogranično-industrijskog komplek-
sa (u stvari, te teme i pitanja su relevantni za pogranične režime svih nacionalnih država).
Ovo je ujedno tek početak znatno produbljenog i višestranog poduhvata koji smo nazva-
li *Teorija zatvora Manus*.

Važno je dati kratak pregled odabranih tema i koncepata jer izrastaju iz obrazovanja,
intelektualnog rada i vizije Behruza Bučanija. Ukazujem na to kako se njegovo pisanje i
istupanje s pozicije naučnog radnika podjednako tiču i akademskog diskursa i aktivizma,
kao i na to kako on kritikuje poimanje izbeglištva u globalu, a posebno fenomen zatvaranja
izbeglica.

Behruzu je naročito važna recepcija, kao i interpretativni okviri i kriterijumi za ocenu i
razumevanje knjige. U ovom eseju navešću nekoliko mogućih načina tumačenja koji izviru
iz Behruzovog samostalnog promišljanja, kulture i proživljenog iskustva.

Teorija zatvora Manus: osnažujuća ekologija znanja

Jedna od glavnih tema kojom se bavimo u *Teoriji zatvora Manus* jeste na koji je institu-
cija zatvora Manus, sa svojim razgranatim praksama kao deo šireg pogranično--industrij-

skog kompleksa, organizovana tako da uguši traganje za istinom i spoznajom. Drugim rečima, zatvor Manus kao ideologija stvara prepreke, odnosno onemogućava *saznavanje*; iznijansirano i višedimenzionalno saznavanje kako o nasilnim zverstvima, tako i o jedinstvenim proživljenim iskustvima zatvorenika. Behruz je ubeđen u to da šira javnost tek treba da pojmi strahote sistematske torture u sklopu sistema pritvaranja izbeglica. Osnovni cilj ove knjige jeste upravo to – da obznani i prenese tu činjenicu.

Izbeglice u zatvoru Manus zatvorene su na neograničeno vreme bez ikakve optužbe, uskraćen im je pristup zajednicama mislilaca i planera, a ograničen im je i delokrug angažovanja na sopstvenom oslobođenju.

U strategijama i inicijativama kolaboracije između izbeglica i slobodnih državljana postoji izvesna nejednakost. Razumevanje i svest o izbegličkoj situaciji nisu potpuni usled velikog intelektualnog i kulturnog jaza. Informacije koje imaju pritvorene izbeglice obezbeđuju važan uvid i neophodna sredstva za analiziranje logike pogranične politike i njenih širih posledica po društvo i kulturu. No, ograničena iskustvena i društveno-politička imaginacija ljudi s privilegijom državljanstva ponekad mogu pokvariti smislen dijalog kojim bi se potvrdila legitimnost zahteva zatvorenika pogođenih pograničnom politikom. Nepravde se dešavaju i cvetaju kako u vladinim, tako i nevladinim institucijama kao rezultat ovog fundamentalnog raskoraka.

Behruz: Meni je ovo potpuno fascinantno. Radi se o nečemu što treba epistemološki razraditi... znate šta hoću da kažem? Zaista je tako ovde; vidite, izbeglice u zatvoru Manus su prilagodile svoju percepciju i shvatanje života, promenile tumačenje postojanja, imaju zreo pogled na slobodu. Svi su se strašno promenili – preobličili su se u drugačija bića... To se svima desilo. Preobražaj je bio uznemirujući i nimalo lak, a neki sad krajnje cinično i pesimistično gledaju na život i svet. Ali bilo kako bilo, svaki od njih jedinstven je na sebi svojstven način; postali su izrazito kreativni ljudi, imaju neviđene kreativne sposobnosti. A smatram da je to neverovatno, fenomenalno je biti svedok tome.

* * *

Proizbeglička / antiizbeglička nastrojenost

Osetljivost na individualne i strukturne oblike diskriminacije opisane u ovom eseju nalaže da se prepozna i koriguje ono što smo označili terminom „proizbeglička / antiizbeglička nastrojenost“. To je jedan paradoksalan položaj koji obuhvata širok spektar uloga i praksi – to je pozicija koja nastaje i razvija se kad etički principi organizacije i postupci vezani za pomoć izbeglicama ne uzimaju u obzir nejednakost u saradničkom odnosu, interseksionalnu diskriminaciju i intelektualno potcenjivanje. Isti sistem koji je iznedrio zatvor Manus stvorio je i razne manifestacije ovog paradoksalnog pozicioniranja: otud u velikom broju slučajeva postaje moguće i prihvatljivo da se u isti mah na ovaj ili onaj način bude i proizbeglički i antiizbeglički nastrojen, a ta se protivrečnost racionalizuje pomoću institucionalne i društvene logike.

Vladaju različiti oblici štetnih praksi. Svedočanstva izbeglica s Manusa se obezvređuju i krivo tumače, a isto se dešava i sa svim drugim razmenama mišljenja i iskustava u kojima učestvuju; izbeglice nisu uključene u kreiranje i primenu koncepata, kritičkih debata i tema koje utiču na to kako šira javnost posmatra fenomen zatvora Manus, a koje u nekim slučajevima utiču i na to kako izbeglice vide i razumeju same sebe. Osim toga, zarad raznih ciljeva i razloga, prakse i institucije mogu odbaciti, pogrešno prikazati i omalovažiti izbeglice na hiljadu načina zbog društveno-kulturološkog i intelektualnog jaza i nestručnosti. Otud saučestvovanje u štetnim praksama i izbegavanje odgovornosti postaju bitan faktor kad se institucionalno delovanje, organizacijske mreže i individualni postupci ne preispitaju ili promene nakon ustanovljavanja problema.

Problem nastaje kad se određene grupe izbeglica – u ovom slučaju muškarci u zatvoru Manus – izostave iz razgovora koji se tiču njihove situacije. Još jedan problem tiče se dominantne i često nerazumne kulture koja zahteva višestruke dokaze kako bi se zadovoljili kriterijumi koji uopšte ne vode ka oslobađanju (kriterijumi koji nikad ne služe osnaživanju i oslobađanju izbeglica već njihovoj marginalizaciji i stigmatizaciji). Diskurs je ograničen „tradicionalnim“ odnosno neodgovarajućim pojmovima, teorijama, očekivanjima, kao i prenaplašavanju pitanja legitimiteta, autentičnosti i ponašanja. Na taj način se i dalje održavaju i štite norme ukorenjene u konzervativnom i kolonijalnom načinu mišljenja i postupanja. A ti normalizovani stavovi diriguju restriktivnim i esencijalističkim predstavama izbeglištva.

Pogranično-industrijski kompleks je toliko podmukao i raširen da svi stanovnici na različite načine postaju njegovi saučesnici. Stoga, da bi bio uspešan, aktivizam mora uključivati taktike i strategije koje za cilj imaju rušenje sistema. Moraju se izbegavati pristupi u kojima je aktivizam sam sebi cilj.

U opisu izbeglica najčešće se koriste sledeći tropi kojima se prikazuje njihov identitet, često nipodaštavaju njihova iskustva i sposobnosti, a služe i tome da se izbeglice izostave iz diskursa i društvenih pokreta. Ti su opisi ukorenjeni u dihotomiju manjak/viškajom se izbeglice stavljaju nasuprot državljana:

- Lice u kavezu – bežanje na Zapad
- Očajni molilac
- Jadničak koji se ne predaje – borac
- Tragična i bedna žrtva
- Skrhanu ljudsko biće
- Mistični mudrac – čudljiv i nedokučiv, obmanjivač.

Različito upotrebljen i kombinovan s drugima, svaki opis potencijalno može svesti izbeglice na esencijalističke, voajerističke, snishodljive i obesnažujuće narative (spisak nije iscrpan i može se dopunjavati i prilagođavati).

Termini osnaživanja

Behruz: Kad sam odgledao film Bahmana Gobadija *Vreme pijanih konja* (*Time for Drunken Horses*, 2000) pomislio sam da ako ikad snimim film, biće isti takav.

Behruzova knjiga je doprinos kurdske književnoj tradiciji i kurdskom otporu. Njena tumačenja treba smestiti u okvire stilova i struktura koji vekovima obeležavaju kurdske kreativnost, kolektivna sećanja na istorijsku nepravdu i kurdske političke istoriju, kao i s njima povezane pojmove bića i formiranja bića u sprezi sa zemljom. Knjiga je isto tako i značajno delo kako australijske, tako i persijske književnosti, ali najistaknutiji elementi u njoj jesu način života, učenja i rada autohtonog kurdske naroda.

Od ovih elemenata, tehnikâ i dinamike treba sklopiti shemu koja bi udahnula snagu i život u tumačenja autorovog stanovišta, poduhvata i vizije. Sledi spisak smernica koje obrazuju ovu shemu za čitanje:

- Prisustvo autohtonih Kurda
- Evociranje
- Samoodređenje
- Očuvanje
- Dekolonizacija i oslobođenje
- Intersekcionalna i transnacionalna retorika
- Nadrealizam strave i užasa
- Nova znanja

U prevodiočevoj belešci Behruzov žanr određujem kao „nadrealizam strave i užasa“. Stvarnost je slivena sa snovima i kreativnim načinima sveže imaginarne interpretacije prirodno okruženja i strašnih događaja i arhitekture. Stvarnost je prikazana i kao oblik slobodnog podsvesnog doživljaja nekoliko likova uključujući i njegov vlastiti.

Podsvesno ima centralnu ulogu u Behruzovom pisanju i predstavljeno je kao tok svesti, odnosno, bolje rečeno, kao fragmentirani ili isprekidani tok svesti. Njegovo je pisanje poetično i nadrealno, a često predstavlja i scenu na kojoj se adaptiraju i prikazuju kako svetovni, tako i duhovni narativi i obredi. Tim se njegovim obeležjem oživljava kurdska usmena i pisana istorija kako bi se objedinila sa savremenim pričama o otporu, političkoj ambiciji i progonu – a to je već prihvaćen pristup u kurdske literaturi koji ima korene u delu poznatog pesnika Abdulaha Gorana. Užasavajuć, mračan i pesimističan karakter mnogih delova knjige takođe sadrži elemente osnaživanja i autoriteta. U tom pogledu Behruzov stil i modus kazivanja ispoljavaju osobine naturalizma na isti način kao i u delu pisca Šerzada Hasana.

Knjiga u mnogim delovima sadrži mitske i epske elemente; takođe kritikuje političku ideologiju i kolonijalnost/modernost¹ i evocira istoriju kurdske borbe protiv agresora i

¹ Kolonijalnost/modernost je pojam koji je uveo peruanski sociolog i mislilac Anibal Kihano i koji su kasnije razvili drugi teoretičari dekolonijalizma. Pojam se odnosi na to kako je modernost neraski-

okupatora. Behruz prepliće legendu i mit s pričama iz vlastite imaginacije i psihoanalitičkim ispitivanjem ljudi, kao i sa svojom reakcijom na prirodno i ljudskom rukom sazdano okruženje. Upotreba vizija i snova u njegovom pisanju može se delimično pripisati uticaju pesnika i pisca Šerka Bekasa, mada je Behruz odrastao i slušajući mitske priče, predanja i narodne pesme koje mu je pričala i pevala majka. Bekasova eksplicitnije politička dela takođe su uticala na Behruzova promišljanja i kreativni rad, pri čemu iznijansirani i višeslojni elementi horora prožimaju stvaralaštvo oba autora.

Behruzova knjiga može se povezati i uporediti i s delom pesnikinje, slikarke i akademske radnice Čoman Hardi. U pogledu disidentske političke kritike i preispitivanja, može se uporediti s pesmama koje piše Abdula Pašu. U pogledu izrazitog prisustva nadrealizma i introspekcije, može se uporediti s poezijom Dlavara Karadagija i slikara Džamala Hameda Amina i Arija Babana.

Paralele u kurdskoj književnosti s Behruzovim zadiranjem u nadrealno i čežnjom za domovinom i njenim prirodnim elementima moguće je naći u delima Kadžal Ahmad. Njena poezija je duboko ukorenjena u kurdsku tradiciju i prirodne pejzaže, a obeležavaju je teme izgnanstva i sukobljenih emocija. Kao kod Abdulaha Gorana, Čoman Hardi i Šerka Bekasa, *političko* i *užasno* prisutni su tokom čitavog krhkog postojanja predmeta, životinja i prirodnog okruženja. I Behruz i Kadžal Ahmad su novinari koji predano rade na oslobođenju Kurda i očuvanju njihove kulture, kao što je to činio i Bekas za života. Rodna ravnopravnost imperativ je Behruzovog pisanja, što je u skladu s kurdskom književnošću, naročito od Abdulaha Gorana do Čoman Hardi, Kadžal Ahmad, Šerka Bekasa i mnogih drugih.

Bahtijar Ali i Marivan Urja Kane zaslužuju da se posebno spomenu u vezi s razvojem tema i ideja u Behruzovoj knjizi, kao i u vezi s pojedinostima prisustva autohtonih Kurda u njoj. Upravo pomoću bogate usmene i pisane istorije kurdskog folklora Behruz konstruiše i razvija svoju epsku hroniku. Tu baštinu on spaja sa žanrovima kao što su novinarstvo, autobiografija, filozofija, politički komentar, svedočanstvo i psihoanalitička ispitivanja i stvara jedan potpuno novi žanr: nadrealizam strave i užasa.

Pojam „kirijarhije“ igra središnju ulogu u knjizi i njenoj filozofskoj utemeljenosti. Pomoću tehnike davanja imena Behruz uvodi novi apstraktni entitet, naučni termin za biće koje predstavlja višestrukturну prirodu australijskog pogranično--industrijskog kompleksa – biće koje diriguje sistematskom torturom koja se sprovodi u zatvoru Manus: Kirijarhalni sistem.

Behruz: Vlada je konstruisala ovaj sistem i smislila termine kojima ustanovljava i sprovodi svoju moć... „australijske pogranične snage“, „centar za procesuiranje van obala Australije“ itd. Ja izbegavam da koristim njihov jezik koliko god mogu kad pišem za novine, a u književnom tekstu mogu da radim šta god hoću. Stvorio sam svoj diskurs i ne podležem moći jezika ugnjetavačke sile. Stvorio sam svoj jezik kojim kritički analiziram fenomen zatvora Manus.

Regionalni centar za procesuiranje izbeglica na ostrvu Manus za Behruza je, prvo i pre svega, i bez ikakve sumnje, neka vrsta zatvora (počeo je da upotrebljava termin „zatvore-

divo povezana s kolonijalnom ekspanzijom, eksploatacijom i kontrolom od strane Zapada.

nički kamp“ nakon što je u aprilu 2016. godine Vrhovni sud Papue Nove Gvineje proglasio nelegalnim pritvorne centre pod upravom Australije, čime je utamničanim izbeglicama dozvoljeno da izlaze iz Regionalnog centra za procesuiranje i posećuju društvenu zajednicu na Manusu). Naziv „zatvor Manus“ direktni je prevod sa persijskog i smišljen je iz nekoliko razloga, a jedan je taj da se prouči australijski sistem procesuiranja zahteva za azil na ostrvu Manus i da se skrene pažnja na to da se po prirodi ne razlikuje od kaznenog sistema. (U stvari, taj naziv je i komentar i kritika na račun pogranične politike u globalu.)

Kao što je već rečeno, u prevodu smo se odlučili za termin „kirijarhija“ da bismo predstavili strukturu („Kirijarhalni sistem“ nije jedna superstruktura) moći i dominacije koje su proizvele zatvor Manus i upravljale njime. Termin „kirijarhija“ je neologizam koji je 1992. godine uvela radikalna feministička teološkinja Elizabet Šisler Fiorenca da prikaže splet društvenih sistema dominacije i ugnjetavanja. Upotreba ovog tehničkog termina omogućila je da se verodostojnije predstavi Behruzovo promišljanje i iskustvo jer se njime svrsishodno obuhvata mnoštvo isprepletanih vrsta stigmatizacije i tlačenja, uključujući rasizam, heteronormativnost, ekonomsku diskriminaciju, klasno nasilje, versku diskriminaciju, kolonijalnost, genocid nad autohtonim stanovništvom, anticrnački rasizam, militarizam i ksenofobiju. Ovaj termin takođe izražava i način na koji se ovi izukrštni sistemi neprestano ojačavaju i obnavljaju. Jedan važan aspekt knjige povezuje zatvor s australijskom kolonijalnom istorijom i krupnim problemima koji muče savremeno australijsko društvo, kulturu i politiku.

Završne primedbe

Dok ovo pišem Behruz još uvek dane provodi na ostrvu Manus, ali njegov rad i dalje dospeva do nove publike i utiče na nove diskurse. Stefani Hemelrik Donald omogućila je da se Behruzov rad predstavi na konferenciji na Univerzitetu Novog Južnog Velsa tokom koje je i Behruz razgovarao s učesnicima pomoću *WhatsApp*-a. Kao rezultat njenog stalnog zalaganja, Behruzov i moj rad će uskoro biti predstavljen i objavljen na raznim naučnim forumima. Ubrzo posle toga, Suzan Banki je organizovala Behruzovo predavanje na Univerzitetu Sidnej i slanje zajedničkog podneska Ujedinjenim Nacijama (koji je Behruz napisao zajedno sa Suzan i sa mnom). Manaz Alimardanijan takođe zaslužuje da se posebno spomene zbog intelektualne i kulturne saradnje sa Behruzom tokom pisanja poslednjih nekoliko poglavlja, kao i zbog toga što je uključila Behruzovo pisanje i otpor u svoje antropološko istraživanje; ona je aktivno radila na tome da se pitanje zatvora Manus pokrene u akademskim krugovima. Behruz je 2018. godine dobio zvanje nerezidentnog gostujućeg predavača u Centru za azijsko-pacifičke migracije na Univerzitetu Sindej, koje mu je dodelila direktorka Centra, Nikola Pajper. Dok se knjiga priređivala za objavljivanje, Samija Merez iz Centra za prevodilačke studije na Američkom univerzitetu u Kairu pozvala je Behruza i mene da govorimo u kampusu na Trgu Tahrir u sklopu serije predavanja o prevođenju (i ovaj put je Behruz učestvovao posredstvom komunikacijske tehnologije). Govorili smo o

tome kako Behruz piše iz zatvora, kako saradujemo i kako se odvija proces prevođenja, kao i o filozofiji koja stoji iza knjige. Osim toga, Ana Surma s Univerziteta Merdok je u časopisu za studije medija i kulture *Kontinuum* objavila odgovor na Behruzovo „Pismo iz zatvora Manus“, a glavni urednik publikacije Timoti Lori zatražio je od mene i Behruza da u svom časopisu objavi Behruzovu repliku i moj esej o *Nema prijatelja osim planina*. A Brigita Olubas i Su Goldfiš s Univerziteta Novi Južni Vels organizovale su prvu promociju knjige u saradnji sa časopisom *Lajv krosings*, Fakultetom za umetnosti i medije Univerziteta Novi Južni Vels i njihovim programom UNSWriting. Behruz će prisustvovati posredstvom komunikacione tehnologije, a održaće se i panel-diskusija u kojoj ćemo učestvovati Munes Mansubi, Dženet Galbrejt i ja, dok će Martin Entl održati prezentaciju na temu umetnosti i egzila.

Dok se knjiga pripremala za štampu, stigla je vest o smrti Majkla Gordona. Behruz je hteo da se zahvali na predanom radu i vernom prijateljstvu koje mu je pružio kolega novinar koji je s njim bio u redovnom kontaktu i redovno se raspitivao o tome kad će izaći knjiga. Majkl se pre toga povukao iz novinarstva, a Behruz je primio sledeću poruku kada je rekao da mu je žao zbog toga:

Majkl: Hvala, Behruze. Niste me izgubili... nadam se da ću nakon pauze opet pisati o Vašoj situaciji na različitim platformama. Srećno...

Profesorica u oblasti kritičkih autohtonih studija Viktorija Grivs je 2017. godine objavila jedan Behruzov tekst u svojstvu urednice *Zbornika sa Devete godišnje maronske konferencije* (održane u Čarls Taunu na Jamajci u organizaciji Veća Marona u Čarls Taunu). Tekst nosi naslov „Kirijarhalni sistem: novi kolonijalni eksperimenti / novi dekolonijalni otpor“. Ona u uvodu pozdravlja njegov način bivanja i spoznavanja kao autohtonog Kurda, a naročito u vezi s filmom *Čouka, reci nam koliko ima sati* (koji je Behruz režirao u saradnji s Arašom Kamalijem Sarvestranijem). U stvari, Behruzova saradnja vezana za probleme lišavanja poseda i ugnjetavanja, kao i najzanimljiviji razgovori u vezi s tim tek treba da budu pokrenuti – ovde mislim na razgovore i razmenu mišljenja i iskustava s Aboridžinima i narodima s ostrva Toresovog moreuza.

Behruzova knjiga najbolje se tumači u kontekstu višečlane sheme koju predlažem u ovom eseju. Knjigu ne treba okarakterisati kao „izbegličku priču“ ili „izbegličke memoare“, već ju je bolje smestiti unutar drugih tradicija: tajne filozofske literature, zatvorskih narativa, filozofske fikcije, australijske disidentske literature, iranske političke umetnosti, transnacionalne književnosti, dekolonijalnog pisanja i kurdske književne tradicije.

Za razliku od uspešne „izbegličke industrije“ koja promoviše priče kako bi informacije doprle do šire javnosti i koja nastoji da izazove empatiju (ako je to uopšte moguće), Behruz pripoveda jer želi da proizvede nova saznanja i osmisli filozofiju koji će rastumačiti i razotkriti sistematsku torturu i pogranično-industrijski kompleks. Namera mu je od početka bila da realistično prikaže sistem, da ga ogoli i ostavi istorijski zapis kojim će odati poštu svima koji su ubijeni i svima koji još uvek pate. Behruzova knjiga je i pouka za buduće generacije.

Behruz: Mnogi borci za ljudska prava i novinari iz različitih organizacija i institucija su me sve vreme podržavali. Uglavnom dobijam veliku podršku od mnogih ljudi; već skoro pet godina imam priliku da sarađujem s najvećim medijskim mrežama na svetu. Ali ponekad se desi da uradim sve što od mene zahtevaju novinari kako bi oni mogli napisati svoj članak, ali ne ukažu mi dužno poštovanje. Mislim da me ne priznaju kao ličnost. Naučio sam da novinari moraju da poštuju druge; novinari moraju da poštuju subjekte koje pokrivaju; moraju da poštuju ljude o kojima pišu.

Ubeđen sam u to da ako bi izbeglice u zatvoru Manus dobile mogućnost da formiraju i predstave različitu percepciju našeg karaktera, mogli bismo se mnogo snažnije suprotstaviti sistemu. Bilo bi nam mnogo lakše da se suprotstavimo sistemu. Ali stvarnost je takva da je Australija učinila sve kako bi se pobrinula za to da niko ne može da vidi naš pravi karakter, da nas prizna kao visokoobrazovane ljude, kao vredne i oštroomne ljude koji mogu doprijeti diskursu. Vlada sve vreme nastoji da uguši naš glas jer znaju da ako bi nas javnost videla u ovom svetlu, stvari bi se promenile. Razmislite o ugledu koji smo stekli tokom poslednje dve nedelje (nakon tronedeljne opsade koja je počela 31. oktobra 2017); naš otpor je jači; naša borba je vatrenija. Vlada tačno zna za šta smo sposobni – zbog toga nas od početka guši. Poštovanje je ključno. Ono nam je potrebno da bismo nastavili da se opiremo, poštovanje nam je potrebno da bismo bili jači i vatreniji.

Za to će trebati vremena, ali ja ću nastaviti da se suprotstavljam sistemu i na kraju ću pobediti. Put je dugačak, ali uspeću.

*(S engleskog prevela **Nataša Kampmark**)*